

stokrat prav nesramno. Kaj moremo pričakovati od tacih otrok? Ne tožite stariši, ako vas oni v starosti izpodé iz vašega domovja, ne tožite o njihovi terdoserčnosti, saj ste jih vi učili tako. Strezite otrokom v bolezni, in če morate prečuti vse noči pri njihovih posteljah, potem ste še le komaj izpolnili svojo dolžnost. S tem dosežete še drugi namen. Pokažete jim, kako naj se oni obnašajo do bolnikov. Dajajte jim jesti, dajajte jim še boljše hrane, kot sicer. —

A ne samo to, ravnajte ravno tako s svojimi posli. Nesramno je ono ravnanje, ako izpuščamo bolne posle iz služeb, ali jih pošiljamo v bolnišnice. Tu je humanizem na mestu. Kaj si mislite o gospé, ki pretaka solze zarad tega ali onega nesrečnika, ki ji je čisto ptuj; svoje bolne služabnike pa goni od sebe? Ali se ne pravi to, imeti serce na herbtu namestu v persih. Strezite bolnim poslom, vi gosposki gospodje in gospé, ali še bolje, dajte jim otroke v postrežbo. Naj se učé ti tudi v poslu spoštovati človeka, ki je z njimi vred enak pred Bogom.

In ti snubec, ki snubiš svojo nevesto, glej, kako se obnaša ona do poslov. Poizvedi, kako oni govoré o nji, ali jo hvalijo ali grajajo. — Glej pa tudi na njeno obnašanje do starišev, bratov in sester. Ako je s temi dobra, bo tudi s teboj. — (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz Rudolfovega okraja.** Stalni odbor za pripravo obravnavnega gradiva prihodnje okrajne skupščine učiteljske v mesecu juliju je sklenil, postaviti na dnevni red sledeče točke:

I. Higienijnega zadržaja.

1. O šolskem poduku z higienijnega stališča. (Gosp. profesor A. Drganc.)

II. Pedagogičnega zadržaja.

1. Kako naj šola odpravlja prezgodno popačenost mladine, in kaj mora učitelj sploh storiti, da vspéšno vzgoja.
2. Ktera sredstva naj bodo učitelju v porabo, da vzbudi v učencih ljubezen do čitanja koristnih knjig.

III. Didaktičnega zadržaja.

1. Metodično obravnavanje kacega berilnega spisa iz II. berila. (G. Koncilija.)
2. Telovadba v šolski sobi. (G. Ferd. Kaligar.)
3. Pisalno bralni poduk in številjenje v I. razredu. (G. Burnik in gdčna.

A. Klančar.)

Konečno se bode tudi posvetovalo o sestavi učnega načrta za poduk v kmetijstvu.

— **Iz Dunaja.** Križa, ktere je ponudil dunajski škof Kutschker šolam družega mestnega okraja, je tudi dunajski mestni zastop po nasvetu šolskega odseka sprejel v seji 30. maja. Tako je sedaj ta stvar rešena. —

31. maja se je praznoval v dvorani tukajšne univerze spomin na umerlega pedagoga Schulz-Strassnick-ega. Na ta dan pred 25 leti je umerl ta

mož, kateri je bil svoje dni tudi profesor na ljubljanski gimnaziji. On ima mnogo zaslug za razvoj ljudske šole, on je bil tudi prvi, ki je vstanovil popularna predavanja za nižje ljudstvo. Bil je izvrsten govornik, s svojim govorom je znal vneti srca poslušalcev za stvar, katero je zastopal; kajti šlo mu je iz srca, kar je govoril. — Prišli so k tej slavnosti tudi razen učiteljev in učiteljic cesarjev namestnik, dalje kot zastopnik ministerstva za nauk, dvorni svetnik Herman, dva deželna šolska nadzornika Ulrich in Prausek i. t. d. Med navzočimi je bilo tudi dosti učencev umerlega in mnogo učenjakov. Na pročelji dvorane je stal kip Schulz-Strassnick-ega. — Predsednik uradniškega društva Kessler je nagovoril zbrane, ter jih pozdravil v imenu komitè-ja, ter razložil namen te slavnosti. Tudi je sporočil, da se ima vstanoviti neko društvo, katero bode imelo namen pospeševati ljudsko omiko, in katero se bo imenovalo po možu, katerega spomin se zdaj obhaja. Slednjič je naznanil pozdrave pesnika Hamerlinga, potem pozdrave mesta Krakovega, Pešte in Ljubljane, kjer je deloval umerli. — Za tem je zapelo pevsko društvo »Landstrasse« pesen: »Das ist der Tag des Herrn«. — Potem je stopil profesor Kolbe na oder, ter razložil pomen Schulz-Strassnick-ega v solstvu, opisal njegovo življenje, ter njegove zasluge za izboljšanje učiteljskih razmer. — Nadučitelj Steiner, zastopnik društva »Volksschule«, je končal to slavnost s tem, da je spodbudil navzoče cesarju na čast zaklicati »živel«, kajti cesar je bil, kateri si je pridobil neumerljivo zaslugo, da so se izpeljale ideje Schulz-Strassnick-ega. —

— Pred kratkim je bilo obsojenih pri deželni sodnji 21 otrok po 10 — 16 let starih, ki so kradli, kakor srake. Lepa nadepolna mladina to!

— O VII. vesoljnem zboru avstrijskih učiteljev bodem poročal prihodnjič. (Prosimo! Vr.)

— **Iz Savinjske doline.** Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. junija v Mozirji. Na dnevnem redu je bilo: 1. Pregled letnega računa, volitev društvenega vodstva in društvene zadeve. 2. Predavanje: Začetni pisalno-čitalni poduk. Zgodovina domačega kraja. Vid in o varstvu njegovem v šoli. Strupene rastline. Gosp. nadučitelj Rad. Škoflek nagovori s prisrčnim pozdravom v odličnem številu zbrane društvenike in preide na dnevni red. Društveni račun se pregleda in potrdi zahvaljevaje se blagajniku za marljivo delovanje. V društveni odbor so voljeni: Radoslav Škoflek, pervosednik in pevovodja, Sim. Meglič, namestnik, Jos. Kotnik, tajnik in Jos. Vidic, blagajnik. Pristopili so društvu kot udje učitelji: Matej Jeraj, Fr. Šorn, Fr. Švab, Jos. Večaj in Fr. Žolgar. Društvo je sklenilo še za prihodnje leto ostati pri štajarskem »Lehrerbundu« pod tem pogojem, da se bode potegoval tudi za potrebe narodnih šol na spodnjem Štajarskem in pa za pravice našega društvenega zborovanja, ker se je bila društvu prošnja za dovoljenje 4 dni za društveno zborovanje brez ozira odbila, a druga učiteljska društva imajo pa dovoljenje po jedenkrat vsacega meseca zborovati. Potem je nasledovalo predavanje. Gosp. Jos. Kotnik predaval je »o strupenih rastlinah«, imenoval in pokazal je razne strupene rastline. Gosp. Jos. Vidic govoril je »o zgodovini domačega kraja«, namreč savinjske doline, ter nam o njej mnogo zanimivega iz stare dobe povedal; obljubil nam je pri prihodnjem zborovanju nadaljevati. Ostalo predavanje se je moralo zaradi pomanjkanja časa za prihodnje zborovanje odložiti.

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta 1. maja t. l.** Krajni šolski svet in srenja sta zahtevala zemljišče nazaj, katero je učitelj vžival; ko se je bilo po-

zvedilo pravno razmerje, ne bode vžitek tega učitelju pripadal, marveč se bode to vsled §. 42. dež. postave dne 29. aprila drugam obračalo.

O pritožbi, ki se tiče volitve dveh udov v krajni šolski svet, se je pozvedilo, da se je volitev postavno versila, tedaj je bila spoznana veljavna.

Dodane prošnje ravnateljstva srednjih šol za oproščenje šolnine so bile razrešene.

Pritožbe o kaznih zarad šolskih zamud in prošnje o prizanašanji so bile razrešene.

— **Iz seje c. k. deželnega šl. sveta** dne 23. maja 1879. Predsednik pozdravlja vstopivša uda g. Karola Dežmana in dr. Ernsta Gnada, in perovodja prebira pisma od zadnje seje razrešena.

Vsled postave 9. marcija t. l. št. 13 d. z. sklepa se, da se ima opravilni red za kranjski c. k. dež. šl. svet nekoliko preurediti.

Začasni učitelji (Marn, Rant, Pokorn) so bili stalno umeščeni.

Sklepalo se je o šolskih zgradah v Šiški, Velesovem in na Trati; poročalo se je o tem c. k. ministerstvu, naznanilo c. k. deželni vladi in potrebno zaukazalo.

V porazumljenji s kranjskim deželnim odborom sklene se, da se ima Irazredna šola v Knežaku razširiti na 2razredno —

Prošnja za oprostitev kazni o šolskih zamudah ni bila uslišana.

Gimnazijskemu učencu se je dovoljeno oproščenje šolnine vsled poročila ravnateljstva odreklo.

Sestavljen je bil odsek, ki se ima posvetovati o inštrukciji za pravilstvo krajnih šolskih svetov.

Zarad umeščenja učiteljske službe na srednji šoli je bil poslan predlog c. k. ministerstvu

Po poročilu ravnateljstva se je sklepalo zarad ustanovitve učiteljske službe.

Na podlagi izveršene disciplinarne preiskave se je sklenilo, da se ima učitelj za kazen premestiti na drugo ljudsko šolo. C. k. okrajni šolski svet nasvetuje premeščenje učitelja na drugo šolo in zarad tega naj bi učitelja za službe menjala, sklenilo se je tako, da se imata krajna šolska sveta zaslišati.

Prošnja pomožnega učitelja za povišanje nagrade se ni sprejela.

O poročilu c. k. okrajnega šolskega sveta, ki se tiče preuredbe zastran poučevanja v verozakonu na neki ljudski šoli, se je potrebno sklenilo.

Po nasvetu učiteljstva na c. k. učiteljsču se je vzela deržavna študentska penzija zarad nepostavnega vedenja.

Prošnja bivšega ljudskega učitelja za spraznjeno učiteljsko službo se ni sprejela.

Razreševale so se prošnje za denarno pripomoč in nagrado.

— **Iz seje dež. odbora.** V seji 30. maja je deželni odbor priterdil stalnemu umeščenju Jožefa Klopčiča za učitelja na Jesenicah.

— **Okrajne učiteljske skupščine.** Za Ljubljansko mesto bode 26. junija ob 8 uri v licealnem poslopji.

Dnevni red: 1. Opazke pri nadzorovanji. 2. Razgovor o »Pervi nemški slovnici«; poroč. učitelj Raktelj. 3. Izberanje šolskih poučnih bukev in beril za šolsko leto 1879/80 da se predlože okrajnemu šol. nadzorništvu po §. 8. derž. šl. postave. 4. Poročilo bukvarnične komisije o okrajni učiteljski konferenciji. Nasveti za nakupovanje bukev in učnih pomočkov se imajo imenovani

komisiji pismeno predlagati do 23. junija. Volitev bukvarnične komisije za l. 1879/80. 5. Volitev stalnega odbora pri okrajni učiteljski konferenci. 6. Samostalni predlogi, ki pa se imajo pismeno predlagati do 23. junija.

— Za okolico Ljubljansko, 1. avgusta v sobi 2. letnika c. k. učiteljskega. Dnevni red ima razen navadnih točk tudi naslednje: 1. Poučevanje v zgodovini domovine z ozirom na izobraženje značaja in domovinsko ljubezen. Zemljepisje na podlagi novega stenskega zemljevida Kranjskega in praktično izpeljevanje pri izraževanju okolice Ljubljanske. Poroč. Stajec. 2. O poučevanju v ženskih ročnih delih in sredstva, kako odpraviti merzenje ljudstva do tega poučevanja posebno tam, kjer je le začasno.

— V deželni šolski svet je volilo ljubljansko mestno starešinstvo g. ravnatelja Mahra, ki je bil dosihmal prvomestnik krajnemu šolskemu svetu, in v mestni šolski svet g. g. Kesbacherja in Leskoviča.

— V c. k. deželnem šolskem svetu so sedaj: zastopovalec mesta Ljubljanskega ravnatelj g. Mahr; od deželnega odbora: g. Karol Dežman; dež. šol. nadzornik dr. E. Gnad iz Tersta. V mestnem šol. svetu so p. i. g. g.: zupan Laschan (pervosednik); c. k. mestni šolski nadzornik pl. Gariboldi; konsistorialni svetovalec profesor Andrej Zamejec, zastopovalec katoliškega verstva; srenjska svetovalec: dr. Miroslav Keesbacher in Karl Leskovic; France Raktelj in Anton Razinger učitelja na II. mestni šoli, katera je izvolilo učiteljstvo.

— Školstvo u Bosnoj. U serajevskom kraju ima 13 kršćanskih, 87 turskih i 7 židovskih škola; u travničkom kraju: 14 kršć. 113 tur., 2 žid.; u banjalučkom kraju: 10 kršć., 65 tur.; u bihačkom kraju: 11 kršć., 215 tur.; u zvrničkom kraju: 26 kršć., 287 tur., i napokon u mostarskom kraju: 15 kršć., 46 tur. i 1 žid.; ele svega skupa: 89 kršć., 813 tur. i 10 židovskih škola. Ti su brojevi crpani po turskih izvorih, čega jim radi nije tvrde jere.

— Ugarska. Dne 12. ožujka, baš isti dan, kada bišni valovi rieke Tise upropastiše Segedin, predloži ugarski ministar nastave Trefort saboru ugarskomu »o obligatnom naučanju mađarštine u pučkih školah«. »Narodnie Noviny«, organ Slovaka, piše o tom medju ostalim i ovo: »Izbiše nam iz ruku svako branilo, samo nam jedna upora ostala, a to je Bog, vjera i pravičnost. — Nikada nebudemo vojevali nasiljem, bunom, niti bezradnim odporom — mi najbiednija siročad Slavenstva! Ljubav ćemo radje napisati na obranbeni štít, ljubav k našem jeziku, koj spada medju prve jezike ljudskoga pokoljenja. Molit ćemo se, da nam se sačuvaju djeca, da nam se sačuva sladki naš materinski jezik«. — Nevjerno je zlato — govori Chomjakov — ocal se krši, ali silna je moleća se ruka! Djetinjom prostodusnošću čuvat ćemo bratstvo naših plemena i vatrenom vjerom težiti za pravićom, koja pobjedjuje sve navale laži i nasilnićta«.

— Slovensko učiteljsko društvo je imelo odborovo sejo 5. t. m. Tajnik jame govoriti. Dobil sem iz Gorice mertvaški list in navzočnim Vam je tudi znano, da je 30. maja t. l. v Gorici umerl g. Avgust Leban, bivši c. k. učitelj na deški šoli. Bil je ranjki verl slovensk učitelj in spreten skladatelj. Nekaj njegovih skladeb je prinesel »Učit. Tovariš«. Letos je poslal celo zbirko napevov, katere je hotel na svitlo dati. Ker pa M. tiskarna ni mogla tačas prevzeti dela, poslali smo mu rokopis nazaj; nadejamo se, da se njegovi rokopisi niso zgubili, marveč da bodo o priličnem času prišla na svetlo. — Spomin na verlega pokojnega naj se ohrani med nami, in naj nas spodbuja

k delavnosti in marljivosti. Navzočni priterjujejo tem besedam in prestopi se na dnevni red:

a) Delavnost društvena. Društvu je pristopil učitelj iz Notranjskega, ter plačal vstopnino. — »Spammers Lexikon« bode kmalo zgotovljen in odbor prosi blagajnika, naj plača, kar je še na dolgu za knjigo in vezanje. —

b) I. snopič podučnega berila ima iziti še ta mesec in tajniku se naroča, da potrebno preskerbi. — Do prihodnje se je (3. julija) prevzameta dva izmej odbora nalog, da izdelata načrt za II. snopič padučnega berila. V načelu se določi, da se ima tako berilo pogloblavitno ozirati na učitelja pri šolskem podučevanju, da dobimo tako vsaj kakih drobtin, ker celih komadov ne moremo dobiti. Načrt se bode razglasil in pisatelji naprosili. Ker se nekako ozivlja marljivost in delavnost, nadejamo se dobrega vspeha.

c) G. Fajgel, učitelj na Goriskem, je poslal navzočnemu odborniku 100 preludij. Ker je g. F. znan izvrsten skladatelj, sklenil je odbor, te preludije založiti, ako to ne bodo društveno blagajnico preveč stalo.

Prihodnja odborova seja ima biti 3. julija 1879 ob 1 $\frac{1}{2}$ uri popoldne.

— „Narodna šola“. Predsednik naznani, da je banka »Slavija« dala »Narodni šoli« za napravo učnih in šolskih pripomočkov 100 gl. Odbor radostno prejme to naznanilo, izreka priserčno zahvalo zavodu in njenemu zastopniku g. Ivanu Hribarju, ter hoče to zahvalo javno izreči, kajti »Slavija« je s tem činom pokazala, da pozna kaj je ljudski šoli (ubožni mladini) potreba, in je za hranilnico edini zavod, ki se spominja »Narodne šole«. — Tajnik predlaga, naj »Narodna šola« kupi ostale zvezke knjige »Franc Jožef«. Pri tej priliki pa razlaga predsednik delavnost »Narodne šole« in njeno denarno stanje.

Razun 10 ustanovnikov je k društvu pristopilo od 26. septembra do danes 52 ljudskih šol z doneskom 249 gl. 80 kr.; za to so sprejele šol. blaga za 401 gl. 91 kr. Učitelj je 49, ki so vložili svoto 91 gl. 58 kr. in za to v blagu sprejeli povrnila za 139 gl. 85 kr. Dobrotnih darov je došlo društvu 237 gl. 67 kr. S prištetim ostankom pr. l. v znesku 110 gl. 55 kr. je toraj denarja skupaj 689 gl. 60 kr.

Troškov je bilo do sedaj 575 » — »

Ostane gotovine (brez ustanovnine) . . . 114 gl. 60 kr.

Po tem pojasnilu sklene odbor nakupiti od slov. učit. društva knjig za 20 gl. G. Ciperletu, učitelju na Dunaji, se prizna za njegov trud pri sestavljanji knjigi 15 gl., da se vsaj nekoliko odškoduje za materielne troške, ki jih je imel. — Predsednik govori še nekaj v bodočem delovanji »Narodne šole« in po prijaznem razgovoru se navzočni razidó. Dan občnega zbora se ima v svojem času razglasiti.

— **Učna pota** (Lehrgänge) ljudskim šolam na Kranjskem. C. k. deželni šolski svet je priterdil učnim potam, katera je pripravila poslednja deželna učiteljska konferencija ljudskim šolam; delo se je dalo natisniti in poslalo okraj. šolskim svetom, da jih razdelé šolam. »Schlztg.«

— **Izpiti** na c. k. učiteljščih za učitelje in učiteljice. — Zrelostni izpiti v IV. letniku (pismeno) se začnejo 16. — 20. junija, ustmeno 27. — 30. t. m. — Letne skušnje bodo v pripravljenem tečaju 9. v I. letniku 10. v II. 11. in v III. 12. julija. »Schlztg.«

— „**Franjo Josip**“, knjiga, katero je izdalo hrvatsko pedagogično društvo, je izšla v mesec dni v IV. natisu, in razpečalo se je knjige 10.000 iztisov. Naša knjiga, katero je izdalo slov. učit. društvo, je tud dospela do drugega natisa, pokupili so jo krajni šolski sveti, a tudi nekaj posamezni rodoljubi. Tako je naročil g. Viljem Pfeifer, znani rodoljub in neustrašen zagovornik narodnih pravic, 180 iztisov. — Ostaja nam še nekaj nad 300 knjižic, katere se oddamo, ako se kdo oglasi za nje. Lepa hvala vsem, ki so nas podpirali pri našem rodoljubnem podvzetju. —

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. V Poljanici je g. Janez Jarm poprej v Hinah, in pri sv. Križu pri Turnu (Turn-Gallenstein) je g. J. Kos začasno, kakor prej v Velikem Gabru.

V a b i l o

na naročbo „Učit. Tov.“ za II. polovico l. 1879.

Kakor sicer, tako tudi letos ob drugi polovici leta vabi „Učit. Tov.“ svoje sobrate in sploh slovenske rodoljube na obilo naročevanje. Namen in obseg lista ostane, kakor dosihmal; toliko manj nam je sedaj treba spreminjati svojih načel, sedaj, ko čas in okoliščine naj bolje za nas delajo, in ker to, kar smo dosihmal zagovarjali, polagoma v javnem mnenju prodira. Slovani, in posebej Slovenci nismo več tako javno nevarni, kakor so nas pred nekaj časom nekateri sumničili, in kdor nas sedaj k steni pritiska, dela to iz svoje zasebne pridnosti, a tudi na svojo odgovornost. Tedaj je pa tudi čas, da se gibljemo; vsak se le toliko ceni, kolikor je vreden; ako hočemo slovenski učitelji kaj veljati, zaslužiti si moramo to sami. — Predramite se in obilo se naročite, mili sobratje, na slovenski učiteljski časopis, ki Vas dosihmal ni prevaril, niti obetal tega, kar doseči ni bilo moči, podpirajte list, ki ne išče sebe, temuč Vas. Velja pa „Učit. Tov.“ za celo leto 3 gl.; za pol leta 1 gl. 50 kr.; spise in dopise prejema vredništvo, **M. Močnik**, mestni učitelj, stari terg h. št. 13; naročnino in naznanila pa založništvo, **R. Milic**, tiskar na starem tergu h. št. 19. — Svoje dolžnike vabimo vljudno na vplačevanje, vse skupaj pa, da naročnino obnove, ako tega še storili niso; pristopivšim naročnikom pa lahko postrežemo z vsemi listi, začenshi od 1. januarja t. l. — Bog z nami!

— »Pristavek« pri dopisu iz Dunaja v poslednjem »Učit. Tov.« str. 173 je od „**Vredništva**“.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik**.

Tiskar in založnik: **J. R. Millo**.